

Kommittédirektiv

En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola

Beslut vid regeringssammanträde den 21 november 2024

Sammanfattning

En särskild utredare ska överväga hur det kan införas en obligatorisk s.k. språkförskola för vissa barn som behöver en bättre språkutveckling i svenska. Syftet är att barn som inte får tillräckligt stöd i sin språkutveckling i svenska i sin hemmiljö ska få det i förskolan. Utredaren ska även lämna förslag i syfte att alla förskolor i Sverige ska ges likvärdiga förutsättningar att erbjuda barnen en utbildning av god kvalitet.

Utredaren ska bl.a.

- överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som är folkbokförda i Sverige och som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för det svenska språket i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska,
- utreda och föreslå hur Sveriges förskolor ska få förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet,
- föreslå en reglering som säkerställer att barngrupper på alla förskolor har lämplig storlek och överväga om det även behövs en reglering för att säkerställa lämplig personaltäthet,
- överväga och föreslå andra åtgärder förutom reglering för att säkerställa att alla barngrupper har lämplig storlek,
- föreslå hur det kan införas tydligare krav på kunskaper i svenska språket för personalen i förskolan, och

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2025.

Uppdraget att föreslå en obligatorisk språkförskola

Den svenska förskolan tillhör en av de mest populära offentligt finansierade verksamheterna i Sverige. Förskolan är tillsammans med vårdnadshavare central för att ge barn goda förutsättningar att lyckas i livet. När förskolan fungerar som bäst ger den alla barn som deltar i den, oavsett bakgrund, en bra grund att stå på inför skolstarten i förskoleklassen och grundskolan. Förskolan ger barn som växer upp med sämre grundförutsättningar bättre möjligheter att klara sig i livet och få en god hälsa samt minskar risken för att de senare i livet hamnar i kriminalitet och utanförskap. Förskolan har även en viktig roll i att samverka med föräldrarna om barnet.

Det finns ett brett forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter bl.a. för språkutvecklingen i svenska hos barn som inte har svenska som modersmål. Dessa barn gynnas särskilt av att gå i förskola eftersom de i många fall har sämre möjligheter att utveckla sina kunskaper i svenska i sin hemmiljö. Goda kunskaper i det svenska språket är en förutsättning för att klara skolan och för att ta en aktiv del i samhället.

Förskolan är en frivillig skolform men de flesta föräldrar väljer att låta sina barn börja i förskolan. En mindre andel väljer också att låta sina barn börja i pedagogisk omsorg. Av samtliga barn i befolkningen som är mellan ett och fem år är 0,9 procent inskrivna i pedagogisk omsorg. Jämförelsevis är 87 procent av barnen i denna åldersgrupp inskrivna i förskola. De få barn som inte deltar i förskolan kan ofta stimuleras i sin språkutveckling i svenska i sin hemmiljö och på så sätt förberedas för utbildningen i de obligatoriska skolformerna. Det finns dock föräldrar som väljer bort förskola för sina barn trots att barnet skulle ha stor nytta av förskolans språkutvecklande verksamhet, t.ex. för att det inte talas svenska i hemmet. Dessa barn får då inte samma förutsättningar som andra barn när de sedan ska tillgodogöra sig undervisningen i skolan. Detta är särskilt problematiskt eftersom en relativt hög andel av barnen i förskoleåldern i dag har ett annat modersmål än svenska.

Det har gjorts vissa regeländringar på senare tid för att öka deltagandet i förskolan. I juli 2022 infördes vissa nya bestämmelser i skollagen (2010:800) utifrån förslagen i betänkandet Förskola för alla barn – för bättre språkut-

veckling i svenska (SOU 2020:67). Varje hemkommun är nu skyldig att genom uppsökande verksamhet ta kontakt med vårdnadshavare inför hösten det år barnet fyller tre år och informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola (8 kap. 12 a §). Vidare är det obligatoriskt för hemkommunen att ge ett särskilt erbjudande om plats i förskolan för bättre språkutveckling i svenska till barn från tre år om barnet eller vårdnadshavarna bott i Sverige kort tid (8 kap. 14 a–14 c §§). Kommunen behöver dock inte söka upp vårdnadshavare eller ge ett särskilt erbjudande om plats i förskolan till barn som inte är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481). Andelen barn som börjar i förskolan har ökat något sedan bestämmelserna började tillämpas. Det är dock fortfarande en betydande skillnad mellan gruppen barn som är födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige respektive gruppen barn som är födda utomlands eller har båda föräldrarna födda utomlands.

Det bör mot denna bakgrund utredas hur det kan införas en s.k. språkförskola som är obligatorisk för barn som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för svenska i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska. Uppdraget bör omfatta barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen. Såväl kommunernas skyldighet att ge ett särskilt erbjudande om plats i förskolan för bättre språkutveckling i svenska till vissa barn (8 kap. 14 a och b §§ skollagen) som skollagens bestämmelser om skolplikt (7 kap. 2 § och 29 kap. 2 § första stycket skollagen) avgränsas till folkbokförda barn. Det innebär att exempelvis asylsökande barn i regel inte omfattas av uppdraget.

Utgångspunkten bör vara barnens behov och bästa. Det behöver analyseras närmare hur gruppen barn som behöver förskolan för sin språkutveckling ska identifieras, utifrån deras förutsättningar att utveckla sina kunskaper i svenska utanför förskolan såsom i sin hemmiljö. När det handlar om en skyldighet att delta i viss verksamhet måste givetvis målgruppen identifieras på ett lämpligt, sakligt och rättssäkert sätt. Utredaren behöver vidare ta ställning till från vilken ålder den obligatoriska språkförskolan ska gälla, utifrån syftet att barnen ska få ta del av förskolans språkutvecklande verksamhet under sådan tid att deras förutsättningar inför skolstarten förbättras. Deltagande i förskolan kan ha positiva effekter på barns utveckling och lärande även från yngre ålder. Den obligatoriska språkförskolan bör dock som tidigast gälla fr.o.m. höstterminen det år barnet fyller tre år. I den åldern har den övervägande majoriteten av barnen (ca 95 %)

börjat i förskolan. En sådan nedre åldersgräns ger även kommunerna förutsättningar att samordna arbetet med den uppsökande verksamhet som ska göras redan i dag enligt skollagen (8 kap. 12 a §). Det samspelar också med att barn fr.o.m. höstterminen det år de fyller tre år ska erbjudas avgiftsfri s.k. allmän förskola under minst 525 timmar om året (8 kap. 4 §), oberoende av bl.a. föräldrarnas förvärvsarbete. Förskolans betydelse för barns språkutveckling måste emellertid även ställas mot vårdnadshavarnas rätt att bestämma över tiden med sina barn och barnens behov utifrån flera aspekter. Yngre barn har givetvis en lägre mognad och andra behov än äldre barn.

Utredaren behöver även ta ställning till den obligatoriska språkförskolans omfattning. Det är viktigt att barnen deltar i förskolans verksamhet i sådan omfattning att det kan få goda effekter på deras utveckling och lärande. Eftersom det handlar om små barn bör det dock inte vara obligatoriskt att delta i alltför många timmar per dag eller vecka. En utgångspunkt kan vara 15 timmar per vecka eller 525 timmar per år vilket motsvarar den s.k. allmänna förskolan. De barn som omfattas ska då gå i förskolan och ta del av den undervisning som bedrivs där i enlighet med förskolans styrdokument. De krav som gällande författningar ställer på alla förskolor vad gäller t.ex. undervisning i svenska språket innebär att det kan förväntas att alla förskolor ska ge barnen en god språkutvecklande verksamhet och den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Svenska språkets ställning i förskolan har förstärkts i den reviderade läroplanen för förskolan (SKOLFS 2018:50) som trädde i kraft den 1 juli 2019. Enligt denna läroplan (Lpfö 18) ska förskolan lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter. Utbildningen ska ge barnen förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Genom att delta i förskolan får barn som behöver språkutveckling i svenska också möjlighet att befinna sig i en verksamhet som bedrivs på svenska. Regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att göra en översyn av

området digitalisering i förskolans läroplan (U2023/02765). Skolverket har remitterat förslag till ändringar i läroplanen som innebär att skrivningarna om digitala verktyg tas bort och att det lyfts fram att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Skolverkets förslag redovisades till regeringen den 4 juni 2024 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utredaren behöver även ta ställning till hur förslaget om obligatorisk språkförskola bör förhålla sig till skollagens bestämmelser om att kommuner ska ge ett särskilt erbjudande om plats i förskolan för bättre språkutveckling i svenska till vissa barn (8 kap. 14 a–14 c §§) och vid behov föreslå ändringar i dessa bestämmelser.

Det kan också nämnas att begreppet språkförskola i dag används för en behandlingsform för barn med diagnostiserad grav generell språkstörning. Det är inte sådan språkförskola som avses i dessa direktiv.

Särskilda överväganden och analyser behöver göras

Uppdraget att överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för det svenska språket i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska innebär att utredaren behöver göra vissa särskilda överväganden och analyser.

Förskolan i Sverige är i dag en frivillig skolform inom skolväsendet. Det finns inte någon plikt att delta i förskolans verksamhet, men kommunen har en skyldighet att erbjuda förskola för de vårdnadshavare som anmäler intresse om plats under vissa förutsättningar. Det ska som nämnts också ges ett särskilt erbjudande om plats i förskolan för bättre språkutveckling i svenska till vissa barn utifrån tiden i Sverige. Att förskolan är frivillig är en viktig grundläggande skillnad i jämförelse med skolan där det råder skolplikt för alla barn som är folkbokförda i Sverige. Om en obligatorisk förskola införs för en avgränsad grupp av barn, innebär det att man frångår principen om frivillighet för denna grupp och därmed behöver frågan om likabehandling och hur regleringen ska utforma med hänsyn till bl.a. diskrimineringslagstiftningen analyseras.

Vidare kräver ett tvång i någon form från det allmänna gentemot yngre barn att vara ifrån sina vårdnadshavare, även om syftet är gott, givetvis särskilda analyser och hänsynstaganden. Det allmänna ska enligt regeringsformen bl.a. värna den enskildes privatliv och familjeliv. Det allmänna ska också verka för att alla människor ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och för att barns rättigheter tillgodoses. Det allmänna ska vidare motverka diskriminering av människor (1 kap. 2 § regeringsformen). Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen), som gäller som lag i Sverige, ger bl.a. individen rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv (artikel 8). Europakonventionen innehåller också ett förbud mot diskriminering med avseende på de fri- och rättigheter som behandlas i konventionen (artikel 14). FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som också gäller som lag, innebär vidare att staten behöver vidta olika typer av åtgärder så att barn har möjlighet och förutsättningar att få sina rättigheter tillgodosedda i enlighet med konventionen. Exempel på relevanta artiklar att beakta är artikel 2 om barns rätt till skydd mot diskriminering, artikel 3 om att det vid alla åtgärder som rör barn, i första hand ska beaktas vad som bedöms vara barnets bästa och artikel 28 och 29 om barnets rätt till utbildning.

Lag eller annan föreskrift får inte innebära att någon missgynnas därför att han eller hon tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande eller med hänsyn till sexuell läggning (2 kap. 12 § regeringsformen). Lag eller annan föreskrift får inte heller meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen (2 kap. 19 § regeringsformen). Det måste således säkerställas att förslagen är förenliga med detta. I diskrimineringslagen (2008:567) regleras förbud mot diskriminering som bl.a. omfattar utbildning.

En fullföljd grundskola och gymnasieutbildning är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för hälsa och goda livsmöjligheter i framtiden. Att misslyckas i skolan ökar risken för att hamna i utanförskap och kriminalitet. Goda kunskaper i svenska språket är avgörande för att nå målen i skolan. Det är även mycket viktigt att barn som behöver stöd får det tidigt. Det finns således mycket starka motiv för insatser som syftar till att alla barn ska få möjlighet att utveckla goda kunskaper i svenska redan i tidig ålder.

I förskolans författningar finns vidare bestämmelser om de nationella minoritetsspråken och det svenska teckenspråket. När det gäller barn med

annat modersmål än svenska anges att förskolan ska medverka till att barnen får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (8 kap. 10 § skollagen). Det finns också särskilda skrivningar i läroplanen om främjandet av språkutvecklingen för barn som tillhör de nationella minoriteterna och för barn som har behov av teckenspråk. Dessutom ska en hemkommun som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk erbjuda barn, vars vårdnadshavare begär det, plats i förskola där hela eller en väsentlig del av utbildningen bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska (8 kap. 12 b § skollagen). Det innebär att vissa barn har rätt att delta i en förskola där utbildningen inte nödvändigtvis bedrivs på svenska. Utredaren behöver således beakta de rättigheter som finns för bl.a. barn som tillhör de nationella minoriteterna.

Utredaren behöver, mot bakgrund av de analyser som görs, också generellt överväga behovet av undantag från den obligatoriska språkförskolan.

Närvaro för dem som omfattas av obligatorisk språkförskola

Barns lärande och utveckling främjas av en god närvaro i förskolan. Det är särskilt viktigt för de barn som behöver förskolan för stöd i sin språkutveckling i svenska. Forskning visar på betydelsen av att barnen har en hög och regelbunden närvaro vid förskolan. Det finns positiva samband mellan hög, regelbunden närvaro och barnens lärande och språkliga utveckling. Det finns statistik som indikerar att nyinvandrade barn har högre och mer långvarig frånvaro jämfört med andra inskrivna barn (SOU 2020:67). I Skolinspektionens granskningsrapport Huvudmäns och rektorers arbete för kvalitet i undervisning på förskolor i socioekonomiskt svagare områden (2022:4347) anges att en majoritet av förskolorna som granskades lyfter att det finns en problematik med barn som har hög frånvaro, både sporadisk och långvarig. I intervjuer som Skolinspektionen har gjort framkommer det att en förklaring till att en del barn har hög frånvaro kan vara att vårdnadshavarna inte har tillräcklig kunskap om förskolans roll i det svenska utbildningssystemet och uppfattar verksamheten mer som barnpassning och omsorg än undervisning. Vårdnadshavare behöver ha tillit till verksamheten och känna sig trygga med att lämna sitt barn på förskolan. Det är därför viktigt att huvudmän och rektorer arbetar aktivt med olika typer av relationsstärkande insatser som syftar till att öka barnens närvaro.

Det finns inga bestämmelser om barns närvaro i förskolan som motsvarar vad som gäller för elever i skolan. En skyldighet att delta i utbildningen i

skolan gäller såväl i de obligatoriska skolformerna som i den frivilliga gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan då eleven valt att börja där (7 kap. 17 §, 15 kap. 16 § och 18 kap. 16 § skollagen). När det gäller barn som får beslut om obligatorisk språkförskola behöver det därför tydliggöras vilket krav på närvaro som är rimligt för syftet och andra hänsyn samt hur huvudmän och rektorer kan arbeta för att dessa barn ska ha en god närvaro. Utredaren behöver vidare överväga om och hur det ska införas möjligheter till sanktioner mot vårdnadshavare som inte ser till att deras barn deltar i obligatorisk språkförskola trots att det inte finns något giltigt skäl att vara frånvarande. Om ett barn som omfattas av obligatorisk språkförskola har hög frånvaro så bör förskolan vara skyldig att anmäla det till hemkommunen. Ibland utgör frånvaro en signal om att ett barn far illa. Alla som arbetar i skolor och andra verksamheter enligt skollagen är skyldiga att göra en orosanmälan till socialnämnden om de får kännedom om eller misstänker att ett barn under 18 år far illa (29 kap. 13 § skollagen och 14 kap. 1 § socialtjänstlagen [2001:453]).

Utredaren ska därför

- överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som är folkbokförda i Sverige och som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för det svenska språket i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska,
- analysera och föreslå från vilken ålder den obligatoriska språkförskolan ska gälla och vilken omfattning den ska ha,
- vid behov föreslå ändringar i skollagens nuvarande bestämmelser om att kommuner ska ge ett särskilt erbjudande om plats i förskolan för bättre språkutveckling i svenska till vissa barn,
- analysera och redovisa hur en obligatorisk språkförskola kan utformas för att vara förenlig med bl.a. regeringsformen, diskrimineringslagstiftningen och barnkonventionen samt överväga behovet av undantag från språkförskolan,
- föreslå vilka krav på närvaro som bör gälla för dem som omfattas av obligatorisk språkförskola,
- överväga och föreslå hur det ska införas möjligheter till sanktioner mot vårdnadshavare som inte ser till att deras barn kommer till språkförskolan trots att det inte finns giltiga skäl att vara frånvarande, och

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att lämna förslag för en likvärdig förskola av god kvalitet

För att få de positiva effekter på bl.a. barns språkutveckling som förskolan kan ge, behöver verksamheten vara likvärdig och av hög kvalitet. Det innebär att alla barn ska ha tillgång till en verksamhet av hög kvalitet och att de fastställda målen för utbildningen nås oavsett var i landet barnen bor eller vilken förskola de går i. Förutsättningarna att erbjuda en likvärdig utbildning för barnen varierar dock. Många förskolor erbjuder en utbildning av god kvalitet men det förekommer t.ex. verksamheter där barngrupperna är för stora och där personalen har bristande utbildning och kompetens.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som anförs i reservation 1 under punkt 1 om kvalitet och förutsättningar i förskolan (bet. 2020/21:UbU7 reservation 1 punkt 1, rskr. 2020/21:196). Av tillkännagivandet följer att det krävs en bred utredning om förskolans faktiska förutsättningar för att erbjuda alla barn i Sverige en likvärdig utbildning oavsett var man bor och att det är hög tid att regeringen tillsätter en sådan utredning (bet. 2020/21:UbU7 s. 28).

Granskningar visar på stora kvalitetsskillnader i förskoleverksamheten, både mellan och inom huvudmäns verksamheter. Det finns därför anledning att se över förskolans förutsättningar att erbjuda barnen en likvärdig utbildning. Alla förskolor behöver ha förutsättningar att bedriva en likvärdig utbildning av god kvalitet, där barnen bl.a. stimuleras i sin språkutveckling i svenska.

Barngruppernas storlek är en faktor som har stor betydelse för kvaliteten i förskolan. Det är t.ex. viktigt att det inte blir för många relationer för barnen att förhålla sig till under en dag. Det gäller särskilt för yngre barn. Statens skolverk har i allmänna råd om måluppfyllelse i förskolan beskrivit hur huvudmän och rektorer i förskolan kan se till att barngruppernas storlek är lämpliga. För att en barngrupp ska kunna anses ha en lämplig storlek behöver man ta hänsyn till flera faktorer: personalens utbildning och kompetens, personaltätheten, barngruppens sammansättning och den fysiska miljön. Som riktmärke för antal barn i en barngrupp rekommenderar Skolverket 6–12 för barn i åldern 1–3 år respektive 9–15 för barn i åldern 4–5 år. Riktmärket ska tolkas som något att förhålla sig till och inte något statistiskt. Det kan alltså vara både färre eller fler barn i en barngrupp än vad riktmärket anger, beroende på hur väl de tidigare nämnda faktorerna

fungerar tillsammans. Statistik visar dock att barngrupperna i genomsnitt är betydligt större än riktmärket. Utredaren bör därför se över vilka åtgärder, inklusive reglering, som kan vidtas för att säkerställa att alla förskolor har barngrupper med lämplig storlek. Ökad personaltäthet respektive mindre barngrupper är två olika saker och båda delarna är viktiga för förskolans kvalitet. I detta arbete bör utredaren därför även ta ställning till om och hur sådana förslag behöver kompletteras med en reglering för att säkerställa att förskolorna även har lämplig personaltäthet, dvs. antal barn per heltidsanställd som arbetar i en barngrupp. Lämpliga barngruppsstorlekar med lämplig personaltäthet är även viktigt för förskollärarnas och barnskötarnas arbetsmiljö. En förbättrad arbetsmiljö ger personalen bättre förutsättningar att genomföra sina uppdrag och ökar yrkenas attraktivitet. Det är viktigt för att minska bristen på utbildade och kompetenta förskollärare och barnskötare. Det finns exempel på regleringar av personaltätheten i förskolan från bl.a. Norge. Där finns sedan 2019 bestämmelser som innebär att det i barnehagen (motsvarande förskolan) ska finnas minst en anställd per tre barn när barnen är under tre år och minst en anställd per sex barn när barnen är över tre år (§ 26 Grubbemanning, Lov om barnehager).

Krav på språkkunskaper i svenska för personal i förskolan

Det är förskollärare som ansvarar för undervisningen i förskolan. Den som är förskollärare ska, med vissa undantag, ha behörighetsgivande examen och vara legitimerad. I undervisningen i förskolan får det även finnas annan personal, t.ex. barnskötare, med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas (2 kap. 14 § skollagen). Barnskötare är en stor yrkesgrupp i förskolan och de har en viktig roll i arbetslaget och i förskolans uppdrag att erbjuda varje barn en trygg omsorg samt främja alla barns utveckling och lärande. Regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag se över hur svenska eller svenska som andraspråk ska ingå i den sammanhållna yrkesutbildningen, s.k. yrkespaket, för arbete som barnskötare, som finns inom den kommunala vuxenutbildningen. Skolverket har även fått i uppdrag att se över utbildningen till barnskötare inom gymnasieskolan för att göra den mer ändamålsenlig och inriktad mot att arbeta med barn (U2024/01246). Personalens kompetens är avgörande för att barn ska få en utbildning av god kvalitet och bl.a. stimuleras i sin språkutveckling i svenska. Många förskolor erbjuder barn en verksamhet där de får möta vuxna och barn som pratar god svenska och får bra möjlighet att utvecklas i det svenska språket. Det finns dock förskolor där personalens kunskaper i svenska språket brister. Av betänkandet Förskola för alla barn (SOU 2020:67)

framgår att utredningen fått veta att det är ett problem att personal inom förskolan, såväl förskollärare och utbildade barnskötare som övrig personal, har bristfälliga språkkunskaper i svenska. Det har enligt utredningen i vissa fall beskrivits att personalens bristfälliga kunskaper i svenska språket innebär att förskoleverksamheten inte erbjuder en tillräckligt hög kvalitet. Enligt utredningen är det särskilt svårt att rekrytera personal med goda kunskaper i svenska till förskolor där det finns en stor andel barn som inte har svenska som modersmål. Det är givetvis ett allvarligt problem. I synnerhet på förskolor där barnen har omfattande behov av att utveckla sina språkkunskaper i svenska behöver personalen ha goda kunskaper i språket. I grupper där många barn inte pratar svenska blir personalens språkkunskaper i svenska helt avgörande då dessa barn inte hör språket talas av andra barn i gruppen. Det förekommer att kommuner på eget initiativ ställer upp vissa språkrav vid rekrytering av personal. Det kan t.ex. handla om att personalen ska ha studerat svenska på en viss lägstnivå inom gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning. Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att revidera de allmänna råden om måluppfyllelse i förskolan. Myndigheten ska bl.a. ange vilka kunskaper i svenska som personal som arbetar med barn i förskolan ska ha (U2024/01727). Regeringen bedömer att det finns anledning att se över hur det kan införas ännu tydligare nationella krav på kunskaper i svenska språket för personal i förskolan. Samtidigt är det viktigt att inse att det kan vara svårt att rekrytera personal till förskolan och att språkrav kan innebära att det blir ännu svårare. Utredaren bör därför även analysera vilka konsekvenser som språkrav kan få för möjligheterna att rekrytera personal till landets alla förskolor. Det är i detta sammanhang viktigt att den personal och den kompetens som finns i förskolan tas tillvara för barnens skull. Personal som i dag inte har tillräckligt goda kunskaper i svenska språket kan i övrigt ha lämplig erfarenhet eller utbildning för att arbeta i förskolan. Det är viktigt att de även fortsättningsvis kan vara med och bidra till verksamheten på ett bra sätt. För befintlig personal kan insatser behövas under en begränsad period för att på ett kostnadseffektivt sätt ge personalen möjligheten att genom eget ansvar och genom att ges goda förutsättningar, nå upp till en tillfredsställande nivå i svenska språket.

Utredaren ska därför

- utreda och föreslå hur Sveriges förskolor ska få förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet,

- föreslå en reglering som säkerställer att barngrupper i alla förskolor har lämplig storlek och överväga om det även behövs en reglering för att säkerställa lämplig personaltäthet,
- överväga och föreslå andra åtgärder förutom reglering för att säkerställa att alla barngrupper har lämplig storlek,
- föreslå hur det kan införas tydligare nationella krav på kunskaper i svenska språket för personalen i förskolan och analysera vilka konsekvenser sådana krav får för möjligheten att rekrytera personal,
- föreslå insatser som behövs för att förskolepersonalen under en begränsad period ska få möjligheten att genom eget ansvar och genom att ges goda förutsättningar, nå upp till en tillfredsställande nivå i svenska språket, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa en konsekvensutredning för sina förslag i enlighet med vad som framgår av kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar. Utredaren ska redogöra för förslagets förenlighet med Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. Utredaren ska ha ett barnrättsperspektiv och ett jämställdhetsperspektiv i de analyser som görs och redovisa förslagets konsekvenser utifrån såväl FN:s konvention om barnets rättigheter som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Utredaren ska vidare göra en analys utifrån dataskyddssynpunkt av sådana behandlingar av personuppgifter som är en nödvändig konsekvens av utredningens förslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från berörda myndigheter, kommuner och regioner samt från andra aktörer och organisationer som är relevanta för uppdragets genomförande. Utredaren ska även inhämta synpunkter från andra pågående utredningar som är relevanta för uppdraget.

Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2025.

(Utbildningsdepartementet)